Ralf Sund 11.10.2018

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Asia: HE 123/2018 vp

**Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019**

**Tärkeimmät työllisyyden edistämistoimenpiteet ja arvio niiden vaikutuksista**

Talousarvioesityksen mukaan aktivointiaste on pysynyt samalla tasolla, vaikka viime vuosien aikana määrärahat ovat supistuneet. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ehdotetaan 290 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2018 varsinaisessa talousarviossa.

Määrärahojen laskeva suunta on huolestuttavaa, koska hyvässä taloustilanteessa aktiivisten työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuus on matalasuhdannetta olennaisesti parempi: aktiivitoimiin osallistuneet työllistyvät paremmin avoimille työmarkkinoille kuin taloudellisesti vaikeimpina aikoina. Työttömyysaste alenee ja on jo hyvin lähellä rakennetyöttömyyden tasoa. Työttömien työllistyminen edellyttää jatkossa yhä vaikuttavampia toimia. Julkisen talouden epätasapaino ei ole riittävässä määrin oiennut noususuhdanteesta huolimatta. Jatkossakin työllisyysasteen nostaminen on talouspolitiikan prioriteettien kärjessä. Nyt kun toimilla olisi vaikuttavuutta niihin ei riittävässä määrin ryhdytä.

Talousarvion heikoin kohta on työvoimapoliittisten määrärahojen vaatimaton mitoitus. Lisäpanostusta tarvittaisiin sekä hallintoon että määrärahoihin. Esimerkiksi palkkatukimäärärahat, jotka ovat oiva keino välityömarkkinatoimin työllistää työttömiä ovat Suomessa n. 0,12 % BKT:stä ja esimerkiksi Ruotsissa vastaava osuus on 0,6 % ja Tanskassa 0,28 %.

Yksi työllistyvä työtön vahvistaa julkista taloutta n. 20 000 eurolla vuodessa: tulonsiirrot vähenevät ja verotulot kasvavat. Aktiiviset työvoimapoliittiset toimet ovat vaikuttavia: n. 25-30 % toimenpiteen kohteena olevista ovat 3 kuukautta toimenpiteen jälkeen työllistyneet avoimille työmarkkinoille. Panostukset ovat keskimäärin ottaen julkisen talouden näkökulmasta tuottavia investointeja.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Tiukan menokurin aikana on määrärahoja saatu kuitenkin käyttöön työttömyysturvan puolelta. On myönteistä, että vuosina 2017-2018 käynnissä ollut kokeilu, jossa työttömyysturvan määrärahoja käytetään palkkatuen ja starttirahojen rahoitukseen, jatketaan 2019.

Myönteistä on myös, että omaehtoisen opiskelun mahdollisuutta työttömyysetuudella laajennetaan.

**Kasvupalvelu-uudistus**

Työvoimapolitiikan toimenpanon siirtäminen maakunnille vuoden 2021 alusta on hyvin kyseenalainen uudistus. Uudistuksen yhteydessä toteutetaan kaksi isoa muutosta. Toimeenpano siirtyy maakunnille pääosin yleiskatteellisen rahoituksen myötä. Samalla toimintamalli muutetaan siten, että ulkoisia palvelujen tarjoajia käytetään nykyistä enemmän.

Muutokseen liittyy valtavia riskejä. Taloudelliset insentiivit eivät ole täysin kohdallaan, joten toimenpiteet saattavat kohdistua epätarkoituksenmukaisella tavalla. Kansainväliset kokemukset palvelujen ulkoistamisesta eivät ole yksinomaan myönteisiä. Kermankuorintailmiö on todellinen riski.

**Aktiivimallin vaikutukset**

Aktiivimallin vaikutuksien arviointi on liian aikaista. Taloudellisten ohjauskeinojen vaikutukset ihmisten käyttäytymiseen tapahtuvat hitaasti. Aktiivimallilla haettiin ”keppien ja porkkanoiden” tasapainoa. Työllistymistä tukevat palvelut ovat vaatimattomia, jotta malli toimisi parhaalla mahdollisella tavalla. Alustavat arviot mallin työllistävästä vaikutuksesta ovat lievä pettymys.

Pellervon Taloudellinen Tutkimuslaitos on syksyn ennusteessa arvioinut mallin vaikutuksia. ”Aktiivimallin vaikutuksia on vaikea arvioida ilman kunnollista tutkimusta, ja silloinkin sen vaikutusta on vaikea erottaa muista lähes samaan aikaan tehdyistä muutoksista. Työttömyystukiin sillä on kuitenkin ollut vaikutusta. Kela arvioi elokuussa, että aktiivimallin seurauksena noin 97 000 henkilöä sai huhti-kesäkuussa alennettua Kelan työttömyysetuutta, ja noin 54 000 henkilöä alennettua ansiopäivärahaa. Aktiivimallista johtuvat leikkaukset eivät kohdistuneet tasaisesti kaikkiin työttömiin. Alennettuja työttömyysetuuksia maksettiin etenkin ikääntyneille, ja Uudellamaalla ja Päijät-Hämeessä asuville työttömille. Työllisyysvaikutuksia on vaikeampi arvioida. Parhaassakin tapauksessa aktiivimallin osuus

työllisyyden kasvusta jää alle 10 prosenttiin. VM:n ennakkoarviot vaikutuksesta olivat noin 5 000 - 12 000 työllistä, mutta vaikutukset eivät vielä voi näkyä kokonaisuudessaan.” PTT:n arvion voi allekirjoittaa.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Lisätietoja Ralf Sund, pääekonomisti
ralf.sund@sttk.fi